

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра суспільних дисциплін

07-03-451М

Методичні вказівки
до виконання курсової роботи з «Всесвітньої історії»
для здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою
«Середня освіта (Історія)» спеціальності
014 Середня освіта (Історія)
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано науково-
методичною
радою з якості ННІЕМ
Протокол № 8 від 29.01.2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до виконання курсової роботи з «Всесвітньої історії» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Історія)» спеціальності 014 Середня освіта (Історія) денної та заочної форми навчання [Електронне видання] / Плюта Н. В., Олексін Ю. П. – Рівне : НУВГП, 2024. – 30 с.

Укладачі: Плюта Н. В., кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін;
Олексін Ю. П., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри суспільних дисциплін.

Відповідальний за випуск
Зав. кафедри суспільних дисциплін

Олексін Ю. П.

Керівник групи забезпечення
спеціальності

Прищеп О. П.

© Н. В. Плюта,
Ю. П. Олексін, 2024
© НУВГП, 2024

ЗМІСТ

Вступ	4
1. ПОНЯТТЯ, МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ .	4
2. ВИБІР ТЕМИ, ПІДГОТОВКА ДО ВИКОНАННЯ ТА СКЛАДАННЯ ПЛАНУ КУРСОВОЇ РОБОТИ	6
3. ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ЇЇ ЗМІСТУ	9
4. ВИМОГИ ЩОДО ФОРМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ	15
5. РЕЦЕНЗУВАННЯ ТА ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ	19
6. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ З ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ	... 21
7. ДОДАТКИ	24

ВСТУП

Методичні вказівки до виконання курсової роботи з «Всесвітньої історії» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія) складені відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія). Вони узагальнюють і відтворюють історичні процеси, що відбувалися в найдавніші часи та в часи середньовіччя, вчать студентів проводити самостійні наукові дослідження на базі знань, отриманих під час навчання на 1- му та 2-му курсах ННІЕМ НУВГП.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є поглиблений аналіз та дослідження однієї з вузьких тем з всесвітньої історії.

Міждисциплінарні зв'язки: «Історія слов'янських народів (давні і середньовічні часи)», «Археологія», «Вступ до спеціальності», «Історія первісного суспільства», «Основи наукових досліджень» і ін.

1. ПОНЯТТЯ, МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

У системі підготовки студентів-істориків вагоме місце посідає виконання самостійних наукових праць – курсових робіт.

В процесі її виконання студенти розширюють свій загальний кругозір і поглиблено вивчають одну з тем відповідного курсу. Водночас вони набувають навичок і вмінь, необхідних для проведення самостійних наукових досліджень: вчать аналізувати наукову проблему, спостерігати й вивчати навчально-виховний процес у світлі цієї проблеми, добирати й критично вивчати історичні джерела та літературу з теми дослідження, аналізувати одержані результати, обґрунтовувати методичні рекомендації з удосконалення навчально-виховного процесу в середній

школі. працюючи над текстом роботи, студенти набувають умінь наукового писемного мовлення, а готуючись до захисту – робити усне наукове повідомлення, аргументовано обстоювати свою думку. Нарешті, самостійні наукові пошуки сприяють розвиткові мислення студентів: уміння аналізувати, зіставляти, узагальнювати, конкретизувати, робити висновки.

Відповідно до Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах затвердженого наказом Міністерства освіти України від 2 червня 1993 р. № 161 курсова робота є одним з видів індивідуальних завдань, які виконуються студентами в терміни передбачені навчальним планом. Виконання курсових робіт є формою організації навчального процесу у закладі вищої освіти, а тому заміна такої форми іншими видами роботи (науковими роботами, рефератами, іншими творчими роботами) не допускається.

Завдання кожного студента, який збирається приступити до написання курсової роботи, полягає передусім у тому щоб:

1. Подати загальну картину даного явища (події, особи тощо) у його головних зв'язках з іншими явищами даної країни, народу, епохи, культури;

2. Опрацювати головні документи та спеціальну літературу, котрі дозволять сформувати самостійний (суб'єктивний) образ досліджуваного явища;

3. Здійснити реконструкцію (відновлення) хронологічного і структурного розвитку даного явища;

4. Спробувати дати відповідь на питання про причини того чи іншого прояву явища, тобто пояснити причинно-наслідкові та інші зв'язки;

5. Викласти на папері у логічній послідовності здійснені попередньо розумові операції (реконструкція і пояснення). Дослівне копіювання літературних текстів недопустиме, так як суперечить завданням курсової роботи і не створює можливостей для отримання знань, вироблення

уміння самостійно мислити та передавати думки, розвивати здібності та хист, заперечувати літературний паразитизм, невігластво, що рано чи пізно може увійти в життєву норму і важко відобразитися на долі автора як студента, так і спеціаліста. Сучасне життя потребує знань та умінь самостійного прийняття рішень.

2. ВИБІР ТЕМИ, ПІДГОТОВКА ДО ВИКОНАННЯ ТА СКЛАДАННЯ ПЛАНУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Насамперед важливо вдало вибрати тему. При необхідності, для правильного вибору теми, консультативну допомогу студентові надає потенційний науковий керівник курсової роботи чи науково-педагогічні працівники кафедри за якими закріплені теми.

Вибір теми курсової роботи здійснюється студентами протягом першого місяця семестру (навчального року) чи періоду практичної підготовки в якому заплановано виконання курсової роботи із запропонованого кафедрою переліку (тематики) шляхом реєстрації теми у керівника.

Вибір конкретної теми дослідження визначається її актуальністю та інтересами, педагогічним досвідом студента. Вибір теми не повинен бути випадковим. Питання теми повинні викликати у студента інтерес. Слід починати роботу над такою темою, яка близька та зрозуміла, а також пов'язана зі спеціальністю студента. Якщо ж відчуваються труднощі у виборі теми, то потрібно звернутися за допомогою до наукового керівника.

При виборі теми важливо враховувати наявність в бібліотеці навчального закладу літературних джерел, присвячених цій проблемі, необхідних навчально-методичних матеріалів.

Слід пам'ятати, що теми курсових робіт не є рівнозначними за складністю. Є теми ширші, які передбачають наявність значного обсягу знань. Аналітичних

умінь, і вузчі, що дають можливість глибоко й докладно дослідити проблему. Є теми всебічно досліджені й висвітлені у великій кількості наукових джерел, такі, що практично не залишають місця для досягнення власного наукового результату, а є недостатньо розроблені або зовсім не розроблені і їх дослідження потребуватиме значних витрат часу й зусиль, самостійності, творчих пошуків, спостережливості, наполегливості, ґрунтовних знань не тільки з відповідної дисципліни, а й із суміжних з нею наук. Отже, вибираючи тему курсової роботи, слід зважити власні сили й можливості. Треба уникати назв, що починаються зі слів «Дослідження питання...», «Матеріали до вивчення...», «До питання...», «Характеристика ...», «Огляд ...» та ін., у яких не відображено в достатній мірі суть проблеми.

Підготовка до виконання курсової роботи повинна починатись зі складання бібліографії з обраної теми. З цією метою можна опрацювати фонди бібліотеки університету, Рівненської обласної універсальної наукової бібліотеки, інтернет ресурсів та ін..

Вивчення літератури з обраної теми слід починати з відповідних підручників, посібників, енциклопедій, довідників, з перегляду власних лекційних та семінарських конспектів, поступово переходячи до ознайомлення з монографічними роботами, статтями з періодичних видань, науковими повідомленнями тощо. У першу чергу підбирається література останніх років видання. Для полегшення вибору статей з журналів доцільно ознайомитися зі змістом статей, що були опубліковані за рік, в останньому або першому номері журналу.

Працюючи з літературою, доцільно робити нотатки. Нотатки – це короткі записи текстових фрагментів з книг, статей, статистичних і фактичних відомостей. Нотатки можуть бути дослівними, тобто цитатами, а можуть мати вигляд вільного переказу ідей і думок, відображених у

літературному матеріалі. Особливо високо цінується використана в роботі найбільш нова інформація. Роблячи нотатки, обов'язково слід точно переписати бібліографічні дані опрацьованого джерела, щоб при посиланні в тексті на джерело інформації не витратити час на пошуки таких даних. Добре вчиняють ті студенти, котрі роблять нотатки тільки на одному боці аркуша чи картки, що значно полегшує і прискорює систематизацію матеріалу. Особливу увагу варто присвятити проблемним питанням, спірним думкам, дискусіям, неузгодженостям в трактуванні історичних подій.

Вивчення літературних джерел під час виконання роботи бажано проводити у такій послідовності:

— виписка бібліографічних даних про джерело, яке опрацьовується;

— загальне ознайомлення з твором в цілому та перегляд усього змісту;

— вибіркове опрацювання вибраної частини твору;

— виписка матеріалів, що зацікавили з посиланнями на сторінки, з яких зроблено виписку;

— критична оцінка записаного, його редагування та використання в роботі.

Робота над науковими джерелами сприяє набуттю навичок самостійної творчості студента. Слід також пам'ятати і про можливість використання ресурсів мережі Інтернет, де можна знайти не лише бібліографічні дані окремих наукових праць, а й самі джерела.

Після ознайомлення з літературою за темою роботи студент вже має сформовану думку про напрям свого дослідження і може приступати до складання проекту плану курсової роботи.

Загальними вимогами до складання плану є наявність кількох розділів (два і більше), проста або складна структура, побудова дослідження від загального до часткового і, головне, дотримання меж (хронології) дослідження визначених темою

роботи. Частими помилками при складанні плану є те, що студенти формують план у якому тільки один розділ охоплює тему роботи, а інші виходять за її межі. Також слід пам'ятати, що назви окремих розділів (а у разі наявності і підрозділів) це лише частини загальної теми курсової роботи, тому вони повинні бути більш вузькими і не повторювати назву роботи.

До плану недоцільно включати більше *трьох-чотирьох основних питань*, так як при більшій кількості питань може виникнути небезпека слабого розкриття деяких з цих проблем, тобто робота може мати поверхневий, фрагментарний характер, що відповідно вплине на оцінку.

З метою оптимізації роботи рекомендується також скласти розгорнутий план дослідження з посторінковою розбивкою майбутнього тексту. Після остаточного уточнення структури роботи керівник погоджує план роботи і студент може розпочинати працювати над текстом роботи.

3. ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ЇЇ ЗМІСТУ

Запорукою успішного виконання курсової роботи є добре продумана програма дослідження. Вона складається з двох частин – методологічної і методичної. Методологічна частина містить докладне, чітке й завершене визначення об'єкта, предмета й проблеми дослідження, формулювання його мети, гіпотез і конкретних завдань, методична частина – характеристику методів збирання фактичного матеріалу і способів його обробки.

Одним з елементів теоретичної частини програми є гіпотеза, тобто обґрунтоване припущення, що висувається для пояснення певних фактів, явищ, процесів, потребує підтвердження або спростування.

Написання курсової роботи слід починати з основного тексту, який повинен висвітлити історичне розгортання досліджуваного явища у часі і просторі.

Вибір структури, а значить і способу історичного опису здійснюється відповідно до характеру теми, поставлених дослідницьких завдань, робочої гіпотези.

Студент повинен чітко усвідомити, що саме він хоче висвітлити і пояснити стосовно конкретного історичного явища. Часом важливо показати динаміку зміни явища в часі, іншим разом доцільно зосередитись на предметному пов'язанні даного історичного явища.

Історичний опис передбачає, і на цьому слід особливо наголосити, авторське бачення досліджуваного явища минулого. Тому студентам у всіх випадках треба прагнути сформулювати власний погляд на історичні події і явища, а не покладатися на думку і оцінки, які вже присутні у спеціальній літературі. Текст історичного опису має бути послідовним, логічно пов'язаним і завершеним. Для цього потрібно, щоб кожний розділ (питання) був закінченим описом якогось явища або його властивості (ознаки) в часі чи просторі. Це передбачає наявність у тексті кожного розділу (питання) чіткого впровадження, опису зміни явища в часі або у предметних зв'язках і висновків щодо наведеного опису. Висновки (узагальнення) повинні бути короткими, але відбивати головну думку автора щодо конкретних подій, описуваних в даному розділі.

Роботу над кожною темою необхідно починати із засвоєння відповідних розділів навчальних посібників з історії. Надійними джерелами інформації, до роботи з якими потрібно себе привчати, є каталоги різних видів. Детальне знайомство з особливостями каталогів у бібліотеках дозволить зберегти багато часу, зробить кожен потрібний пошук швидким та ефективним. Добрим помічником у доборі

літератури може стати картотека журнальних та газетних статей, а також покажчики в останніх номерах журналів за рік.

Дуже важливо вміти точно вести бібліографічні записи. Нерідко студенти для економії часу лише приблизно записують літературу, а це призводить до повторних пошуків та додаткових витрат часу. Літературу слід записувати абсолютно точно, згідно існуючих правил.

Продуктивність та результативність роботи над книгами, статтями обумовлюється не випадковим та безсистемним читанням, а передусім конкретною метою, пошуком відповіді, яка цікавить. Читання книги, яка містить науковий та фактичний матеріал, передбачає ведення записів. Можуть створюватися конспекти, тези, виписуватися цитати, але із обов'язковою точною вказівкою вихідних даних джерела.

При роботі з декількома публікаціями різних авторів студенту потрібно вичленити і співставити різні точки зору, знайти подібне та відмінне як у поясненні окремих положень, так і в їх доведенні. увагу на формулювання завдань та використану дослідником методику.

При виконанні курсової роботи слід уникати таких типових помилок:

— автор не виявив самостійності, робота є компіляцією, плагіатом або виконана шляхом копіювання з електронних баз рефератів;

— не зроблено аналізу історичних документів, спеціальної літератури з теми дослідження;

— кількість використаних джерел є недостатньою для всебічного вивчення теми;

— зміст роботи не відповідає плану курсової роботи або не розкриває тему повністю чи її частини;

— безсистемний виклад матеріалу, повторення одних і тих самих положень;

— логічні помилки, невміння виокремити головне;

— у роботі немає посилань на першоджерела або вказані не ті, з яких запозичено матеріал, чи з порушенням нумерації тощо;

— бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено довільно, без дотримання вимог державного стандарту;

— обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам, робота виконана неохайно, з помилками.

Структурно курсова робота повинна складатися із титульного аркуша, змісту роботи, вступу, основної частини (розділів та підрозділів), висновків, списку використаних джерел та додатків (у разі потреби).

Курсова робота розпочинається *титульним аркушем*, у якому зазначаються: офіційна назва навчального закладу та кафедри, на якій виконана робота; дисципліна з якої виконується курсова робота; тема курсової роботи; прізвище, ім'я та по батькові автора; прізвище, ім'я та по батькові, посада, науковий ступінь, вчене звання керівника курсової роботи; вказівки про результати захисту; місто та рік написання роботи (*див. додаток А*).

Зміст курсової роботи повинен бути логічним, послідовним та зрозумілим. Необхідно намагатися зробити так, щоб усі питання плану являли собою єдину структуровано-логічну систему, в якій кожний наступний пункт розвиває і доповнює попередні. При цьому, у роботі не може бути менше двох розділів (*див. додаток Б*).

Якщо у роботі використано понад п'ять умовних позначень (абревіатур, символів, скорочень, які не є загальноприйнятими), то це зазначається на окремому аркуші, який розташовується перед текстом роботи як «Перелік умовних скорочень».

У **вступі** розкривається актуальність обраної теми, визначається мета дослідження і коло питань, аналіз яких

спрямований на досягнення цієї мети. Також у вступі зазначається об'єкт дослідження.

Актуальність теми роботи, що обумовила її вибір. Визначення актуальності будь-якої теми має бути ясным, конкретним і повинно розкривати доцільність дослідження теми її значення. Правильне окреслення актуальності визначає стратегію дослідження, дозволяє відокремити головне від другорядного та визначити напрямок пошуку.

Об'єктом дослідження є частина об'єктивної реальності або знань про неї, що створює проблемну ситуацію, на яку спрямовано увагу дослідника.

Найбільш важлива частина вступу – визначення *мети та завдань дослідження*. Мета формулюється лаконічно, одним реченням і повинна впливати з теми роботи. *Завдання*, які деталізують та розкривають мету. Характер завдань впливає з назв розділів (у разі наявності і підрозділів) роботи і їх зміст формулюють, використовуючи такі поняття: визначити ..., встановити ..., охарактеризувати..., розробити..., виявити..., сформулювати ..., розкрити... тощо.

Остаточний варіант вступу доцільно писати після завершення основної частини роботи.

В **основній** частині викладається зміст дослідження: основні теоретичні положення, що визначають сутність обраної теми, об'єкту дослідження, з урахуванням мети та завдань курсової роботи; здійснюється аналіз теоретичного матеріалу з історії України, іноземних держав та міжнародно-правовими документами; пропонуються можливі шляхи вирішення існуючих проблем.

Найбільш оптимальний варіант структурування тексту – 3-4 розділи. У разі наявності складних розділів вони не повинні складатись з одного підрозділу. Як правило, розділ включає 2-4 підрозділи. Кожний розділ курсової роботи повинен закінчуватися короткими висновками.

Тільки після завершення написання основного структурного тексту роботи доцільно сформулювати остаточні **висновки**. Вони повинні містити чітке узагальнення проведеної роботи і давати відповідь на мету і завдання, які перед собою ставив студент. Здебільшого висновки тематично відповідають структурі роботи, тобто є зібранням висновків по кожному розділу із додаванням загального висновку по темі. Висновки повинні бути стислими, компактними і місткими, не вмещувати цитат. Їх оптимальний розмір для курсової роботи 2-3 сторінки.

Курсова робота завершується **списком використаних джерел**, на які є посилання в тексті роботи та які використані при її підготовці.

Цифрові, інформативні матеріали, які не використовуються в роботі при аналізі, а тільки підтверджують якісь положення, бажано подавати в *додатках*, які подаються в кінці роботи, після списку використаних джерел. Обсяг додатків у загальному обсязі курсової роботи не враховується.

Обсяг основного тексту курсової роботи повинен бути не меншим 20 і більшим 30 аркушів. До основного тексту входять:

- титульний аркуш (1 арк.);
- зміст роботи (1 арк.);
- вступ (1,5–2 арк.);
- розділи (20–22 арк.);
- висновки (2-3 арк.).

Обсяг наступних складових частин роботи – списку використаних джерел та додатків (якщо вони є) залежить від кількості джерел та змісту роботи.

Після остаточного оформлення робота має бути вчитана і зшита.

Завершена, підшита курсова робота здається на рецензування не пізніше як за місяць до початку

екзаменаційної сесії, шляхом реєстрації на кафедрі для рецензування.

4. ВИМОГИ ЩОДО ФОРМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Оформлення курсової роботи.

Текст відредагованої курсової роботи слід писати акуратним, чітким почерком або надрукувати за допомогою комп'ютера на стандартних аркушах білого паперу. Якщо роботу друкують за допомогою комп'ютера, використовують шрифт Times New Roman текстового редактора Word, розмір 14, з полуторним міжрядковим інтервалом. Навколо тексту залишають поля таких розмірів: зліва – не менше 30 мм, справа – не менше 10 мм, знизу й зверху – не менше 20 мм. Обсяг курсової роботи - 30-35 рукописних або 20-25 друкованих сторінок.

Сторінки рукопису мають бути пронумеровані. Першою є титульна сторінка, але на ній номер сторінки не ставиться. Нумерувати починають з другої сторінки. Цифру, яка означає номер сторінки, ставлять у правому верхньому чи нижньому кутку сторінки без крапки.

При складанні плану роботи слід враховувати такі вимоги:

— треба зазначати у плані номери аркушів, на яких починаються відповідні структурні частини роботи (вступ, розділи, підрозділи тощо);

— такі структурні частини роботи як вступ, висновки, список використаних джерел, додатки – у плані подаються без нумерації, тобто перед ними номери не проставляються;

— назви структурних частин роботи у плані друкуються від межі лівого поля;

— назви структурних частин роботи – “Вступ”, “Розділ”, “Висновки”, “Список використаних джерел”, “Додатки” друкуються великими літерами звичайним жирним шрифтом;

— номери розділів проставляються арабськими цифрами, після яких крапка не ставиться;

— назва розділу друкуються у наступному рядку від межі лівого поля аркуша (тобто починається не після номера розділу, а під словом «розділ»);

— номер підрозділу є складним і складається з номера розділу в межах роботи і порядкового номера підрозділу в межах розділу, які між собою розділяються крапкою;

— номер підрозділу починається від межі лівого поля, після номера ставиться крапка. У цьому ж рядку після крапки з великої літери рядковими літерами звичайним світлим шрифтом друкуються назва підрозділу;

— крапка в кінці жодної структурної частини роботи не ставиться.

Текст кожної структурної частини роботи починається з нового аркуша.

Слова «Вступ», «Розділ», «Висновки», «Список використаних джерел», «Додатки» і назви розділів, друкуються центровано до тексту великими літерами жирним шрифтом.

Слово «Розділ» і номер розділу друкуються центровано в одному рядку, а назва розділу – також центровано в наступному рядку. Крапка після номера розділу не ставиться.

Назви підрозділів починаються з великої літери, друкуються центровано до тексту рядковими літерами жирним шрифтом.

Крапка після назв структурних частин роботи не ставиться.

Посилання. Особливу увагу при виконанні курсової роботи слід приділити використанню наукових праць інших авторів. Таке використання можливе лише за умови

дотримання авторських прав, за допомогою належним чином оформлених посилань.

Посилання, вміщене поряд із описом загального змісту праці, її провідної думки, має порядковий номер відповідного джерела в списку використаних джерел. У тексті цей номер пишуть у квадратних дужках, наприклад [1]. Посилання, яке супроводжує цитату або переказ конкретної думки, цифрові дані тощо, має складатися з номера відповідного джерела і номера сторінки, з якої взято цитату чи аргумент, наприклад [1, с. 54-56].

У випадку, коли автор курсової роботи бажає в тексті запозичити думку іншого автора, він може вчинити це двома способами: за *допомогою точної цитати*, або передати думку іншого автора *без точного цитування*. В обох випадках посилання є обов'язковим.

Необхідною умовою виконання курсової роботи є вміння студента на підтвердження своєї правоти посилатися на авторитетні джерела або дискутувати зі своїми опонентами. У цьому випадку академічний етикет вимагає правильно відтворювати текст цитати. Текст цитати береться в лапки, приводиться в тій же граматичній формі, що в джерелі, зі збереженням особливостей авторського тексту.

При непрямому цитуванні (викладі думок інших авторів своїми словами) варто гранично точно викладати авторські думки й коректно оцінювати думки опонента. Цитування не повинне бути ні надлишковим, ні недостатнім: надлишкове цитування створює враження компілятивного характеру роботи, а недостатнє – знижує цінність роботи студента.

В обов'язковому порядку кожна цитата повинна супроводжуватися посиланням на джерело, будь то монографія або стаття, оскільки при замовчуванні фактів використання чужого матеріалу курсова робота до захисту не допускається.

Список використаних джерел. Список використаних джерел –елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Бібліографічний опис складається безпосередньо за друкованим твором або за каталогами та бібліографічними покажчиками повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв. Джерела можна розміщувати трьома способами:

- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків джерел;
- увесь список формується в алфавітному порядку за прізвищем першого автора або назвою;
- у порядку появи (згадування) посилань у тексті курсової роботи.

Алфавітний порядок без поділу на рубрики передбачає наскрізну нумерацію, при цьому спочатку подається література кирилицею, а після неї латиницею.

Формування списку використаних джерел за появою посилань у тексті є більш простим способом і полягає у наскрізній нумерації джерел незалежно від того чи це нормативний акт, чи автор прізвище якого починається з будь-якої літери абетки.

Список використаних джерел повинен мати не менше 15 джерел. На кожне з наявних у списку джерело має бути в роботі хоча б одне посилання. Список використаних джерел розташовується після висновків з продовженням нумерації аркушів.

Правила бібліографічного опису джерел подані у *додатку В*.

Примітки. У роботі допускається використання приміток. Примітки до тексту, в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1. ...

2. ...

Якщо є одна примітка, то її не нумерують, і після слова «Примітка» ставлять крапку.

Оформлення додатків. Додатки розташовуються після списку використаних джерел в порядку появи посилань на них у тексті роботи з продовженням нумерації аркушів. При цьому кожний додаток починається з нової сторінки.

Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої центровано стосовно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово “Додаток...” і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, Додаток А, Додаток Б і т.д. Один додаток позначається як додаток А.

5. РЕЦЕНЗУВАННЯ ТА ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Після написання та відповідного оформлення робота здається на кафедру.

Науковий керівник робить висновок про можливість захисту курсової роботи або ж повертає роботу на доопрацювання. Роботи, які мають незадовільну оцінку після рецензування, до захисту не допускаються і повинні бути переписані.

Захист курсових робіт: Робота, написана відповідно до вищевказаних вимог, допускається до захисту. Курсова робота захищається перед кафедральною комісією.

До захисту студент повинен ознайомитися з рецензією та ліквідувати вказані недоліки, підготувати коротке повідомлення про виконане теоретичне дослідження, його

висновки. Необхідно добре знати зміст курсової роботи, щоб вільно оперувати основними її положеннями.

На захисті повідомляється назва теми, перелік питань, висвітлених в роботі, предмет, об'єкт, мета та завдання дослідження, розкривається основний зміст виконаної роботи, методика дослідження, одержані результати та власні висновки. Також студент дає відповідь на запитання, поставлені в рецензії керівником, та відповіді на запитання членів комісії.

Після захисту на основі рецензії керівника та рівня захисту курсова робота дістає остаточну оцінку. При цьому крім зазначених вище критеріїв, ураховується рівень сформованості в студента вміння робити усне наукове повідомлення й давати вичерпні, аргументовані відповіді на запитання за темою роботи.

Якщо тема розроблена самостійно та творчо, то проблема може стати темою дипломної роботи.

Результати захисту курсової роботи оцінюються за чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). При оцінці курсової роботи враховується :

- рецензія на курсову роботу;
- якість курсової роботи загалом;
- творчий характер курсової роботи;
- опрацювання наявної наукової літератури;
- володіння та використання нормативного матеріалу;
- самостійність виконання курсової роботи;
- обґрунтованість висновків;
- якість оформлення роботи (оформлення посилань, списку використаних джерел, додатків тощо);
- результати захисту курсової роботи.

Рейтинговий бал студента з курсової роботи визначається остаточно за результатами захисту у термін, що передбачається семестровим графіком, виходячи з

максимальної суми – 100 балів. Студент вважається таким, що захистив курсову роботу, якщо він набрав 60 і більше балів.

У разі недопуску курсової роботи до захисту студент повинен врахувати зауваження керівника курсової роботи та доопрацювати її з повторною подачею керівникові.

Неявка на захист курсової роботи вважається пропуском без поважної причини, про що у відомості робиться запис «не з'явився».

В разі отримання за результатами захисту курсової роботи незадовільної оцінки студент повинен переробити її з урахуванням висловлених зауважень і протягом 7 днів подати керівнику для перевірки та повторного захисту. Пропуск строку, встановленого для доопрацювання курсової роботи, вважається неявкою на захист курсової роботи, після чого захист може здійснюватися лише перед комісією на підставі розпорядження директора інституту.

Студент допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни, якщо він захистив курсову роботу, передбачену навчальним планом з цієї навчальної дисципліни.

Курсові роботи зберігаються у навчальному відділі і по завершенню навчального року у встановленому порядку передаються в архів, де зберігаються 1 рік, після чого знищуються у встановленому порядку.

6. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ З ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

1. Релігія, побут та звичаї давніх слов'ян.
2. Християнізація давніх слов'ян.
3. Утворення та розвиток Польського князівства (IX – перша третина XII ст.).
4. Мешко I в історії Польської держави.
5. Болеслав I Хоробрий в історії Польської держави.

6. Польський король Казимир III Великий.
7. Польсько-литовський король Владислав II (Ягайло).
8. Польща у період феодальної роздробленості.
9. Розвиток польських міст у XIII ст.
10. Боротьба за відновлення Польської держави (кінець XIII – 70-і роки XIV ст.).
11. Політичний розвиток Польщі наприкінці XIV – у XV ст.
12. Політичний розвиток Польщі у XVI ст.
13. Польсько-німецькі війни XV ст. Грюнвальдська битва.
14. Соціально-економічний розвиток Польщі у XIV – першій половині XVI ст.
15. Утворення Речі Посполитої.
16. Великоморавська держава.
17. Діяльність просвітителів Кирила та Мефодія на землях Великої Моравії.
18. Утворення та розвиток феодальної монархії в Чехії (IX – XIV ст.).
19. Святи Людмила і Вацлав в історії Чехії.
20. «Золота доба» правління чеського короля Карла IV.
21. Чеська держава у XV ст. Гуситський рух.
22. Ян Гус в історії Чеського королівства.
23. Чеські землі під владою Ягеллонів та Габсбургів (70-і рр. XV – XVI ст.).
24. Словацькі землі у складі Угорського королівства в X – XV ст.
25. Словацькі землі у XVI ст.
26. Перше Болгарське царство (681 – 1018 рр.).
27. Характеристика болгарського «Закону судного людям».
28. Болгарія під владою Візантії (1018 – 1185 рр.).
29. Друге Болгарське царство (1187 – 1396 рр.).
30. Соціально-економічний та політичний розвиток болгарських земель під владою Османів у XV–XVI ст.
31. Сербські землі у IX – першій половині XIV ст.

- 32.Характеристика «Законника» сербського царя Стефана Душана.
- 33.Сербські землі у другій половині XIV – першій половині XV ст.
- 34.Серби під владою Османів у другій половині XV – XVI ст.
- 35.Чорногорія в X – XV ст.
- 36.Становище чорногорських земель у другій половині XV – XVI ст.
- 37.Боснійські землі в X – XIII ст.
- 38.Занепад Боснійської держави та османське панування на її землях (XV – XVI ст.).
- 39.Хорватські землі у IX – XII ст.
- 40.Організація ремесла в англійському середньовічному місті
- 41.Релігійно-етичні погляди Яна Гуса
- 42.Єретичні рухи в Західній Європі в XII – XV ст.
- 43.Культура Англії XI – XIII ст.
- 44.Культурне життя Франції XI – XIII ст.
- 45.Середньовічне місто та його боротьба за самоврядування
- 46.Розвиток військово-чернечих орденів у XII-XIII ст.
- 47.Побут і традиції імператорського двору Візантії в XI ст.
- 48.Суспільно-політичні погляди Фоми Аквінського
- 49.Рицарство як соціокультурний феномен Середньовіччя
- 50.Сакральний характер королівської влади в середньовіччі

7. ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок оформлення титульного листа

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра суспільних дисциплін

КУРСОВА РОБОТА
НА ТЕМУ
“

Виконав/ла:
здобувач/ка І(бакалаврського)
рівня освіти, групи

Керівник: канд. іст. наук,
доц. Плюта Н.В.

Рівне – 2024

Додаток Б

ЗМІСТ

Вступ.....

Розділ 1: Назва питання.....

1.1 Назва питання

1.2 Назва питання

Розділ 2: Назва питання

2.1 Назва питання

2.2 Назва питання

Розділ 3: Назва питання

Висновки.....

Список використаної літератури.....

Додатки.....

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел

Книга одного автора

1. Корчинський, О. М. Городища VIII- початку XIV століть у Верхньому Подністров'ї. Львів: Растр-7, 238 с.
2. Parker J. Principles of scientific research. 7th ed. London : Editorial, 2017. 301 p.

Книга двох або трьох авторів

1. Боярин М. В., Нетробчук І. М. Основи гідроекології: теорія й практика : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 365 с.
2. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови. Київ : Пульсари, 2004. 398 с.

Книга чотирьох і більше авторів

1. Астрономія : навч. посіб. / І. А. Климишин та ін. Одеса : Астропринт, 2012. 352 с.
2. Міжнародна торгівля / Ю. Г. Козак та ін. 5-те вид., перероб. та допов. Київ : Центр учб. літ., 2015. 272 с.
3. Routledge handbook of international statebuilding / ed. by D. Chandler, T. D. Sisk. London : Routledge, 2013. 448 p.

Книга – окремих том (частина) багатотомного видання

1. Антологія української юридичної думки / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАНУ ; за заг. ред.
2. Ю. С. Шемшученка. Київ : Юрид. кн., 2002. Т. 1 : Загальна теорія держави і права, філософія та енциклопедія права. 568 с.

3. Етимологічний словник української мови : у 7 т. / уклад.: Р. В. Болдирев та ін. Київ : Наук. думка, 1989. Т. 3 : Кора—М. 552 с.

Частина книги (розділ тощо)

1. Шевченко Р. О. Особливості селекції яблунь.

Практикум з ботаніки / ред. О. С. Самійленко. Херсон, 2018. С. 22—36.

2. Ярошевич Н. Б., Чубка О. М., Якимів А. І. Інструменти боргового фінансування суб'єктів підприємництва в Україні: правовий статус, структурна динаміка, податкові наслідки. *Теорія та методологія формування інвестиційно-фінансової стратегії розвитку національного господарства* : монографія / за ред. Л. М. Савчук, А. В. Череп. Дніпро, 2019. С. 55—89.

3. Goehr L. The concept of opera. *The Oxford handbook of opera* / ed. by Н. М. Greenwald. Oxford, 2014. P. 92—136.

Стаття (публікація) в періодичному виданні

Стаття в журналі

1. Зайцева О. М. Варіантність у родовій категоризації іменників:

(на матеріалі мовлення сучас. укр. телебачення).

Вісник Київського національного лінгвістичного університету.

Серія «Філологія». 2018. Т. 21, № 1. С. 121—130.

2. Кольцова Я. І., Нікітін С. В. Одержання пористих склокристалічних матеріалів з використанням паливного шлаку. *Питання хімії та хімічної технології.* 2020.

№ 1. С. 33—38. DOI: 10.32434/0321-4095-2020-128-1-33-38 (дата звернення: 11.06.2020).

Стаття в газеті

1. Андрущенко В. Академічна недоброчесність як виклик

інтелектуальній спроможності нації. *Голос України*. 2018. 20 лип.

С. 10.

2.Монаснко А. Поза чергою не рахується? Особливості звільнення

суддів за порушення присяги. *Юридична газета*. 2017. 17 січ. С. 28—29.

3.Величко О. Р., Лисенко Д. П. Відшкодування матеріальних витрат. *Газета про бухгалтерський облік*. 2019. Квітень. С. 16

Електронний ресурс Сайт

Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

URL: <http://www.univ.kiev.ua/> (дата звернення: 05.11.2019).

Дисертація

1.Герасименко Ю. А. Рецепція української історії в західноєвропейській прозі кінця ХХ – початку ХХІ століття : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.05. Бердянськ, 2018. 259 с.

2.Наконечний А. Б. Примусове відчуження земельних ділянок за

законодавством України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06.

Одеса, 2015. 225 с.

3.Урба С. І. Пріоритети та інструменти розвитку аграрного сектора в системі забезпечення економічної безпеки України :

дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03. Львів, 2019. 562 с.

Автореферат дисертації

1.Скарга О. О. Транснаціоналізація туристичних послуг в умовах глобалізації : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02. Маріуполь, 2019. 22 с.

2.Єргієва К. І. Фортепіанна гра як жанрово-комунікативний та інтерпретативно-стильовий феномен : автореф.

дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. Одеса, 2019. 17 с.
3.Заяць А. Є. Міське суспільство Волині XVI – першої половини XVII ст. : автореф. дис. ... д-ра іст. наук : 07.00.01. Львів, 2019. 39 с.

Матеріали конференції

Тези доповіді

1.Святецька А. В. Діалектизми у повісті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків» : семантико-стилістичний аспект. *Стратегії розвитку та пріоритетні завдання філологічних наук* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 19—20 жовт. 2018 р. / Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2018. С. 19—23.

2.Киридон А., Троян С. М. Грушевський і основні етапи українського державотворення. *Міжнародна наукова конференція до 150-річчя М. С. Грушевського* : тези доп., 17 верес. 2016 р., Острог / редкол.: Винар Л.-Р. та ін. Острог, 2016. С. 44—47.

Закон, нормативний акт

Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019 р. № 2704-VIII : станом на 19 квіт. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19> (дата звернення: 11.06.2020).

Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI : станом на 02 квіт. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 09.06.2020).

Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб : Постанова Каб. Міністрів України від 30.08.2017 р. № 704 : станом на 29 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704-2017-%D0%BF> (дата звернення: 05.05.2020).

Про іменні стипендії Верховної Ради України для молодих учених — докторів наук : Постанова Верховної Ради України від 05.02.2019 р. № 2676-VIII. *Голос України*. 2019. 19 лют. С. 4.

Конституція України : від 28.06.1996 р. : станом на 01 січ. 2006 р.
Київ : Ін Юре, 2006. 144 с.

Архівні матеріали

Закон про громадянство Української Народної Республіки. 15 листопада 1921 р. *ЦДАВО України* (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1065. Оп. 4. Спр. 96. Арк. 48—50. Оригінал. Машинопис.

Листування [Грушевського М. С.] з друкарнями в Празі, Відні та інших містах про видання і продаж книг. 4 лютого 1922 р. – грудень 1923 р. *ЦДІАК України* (Центр. держ. іст. архів України). Ф. 1235. Оп. 1. Спр. 95.

Шевченко Т. Г. Лист Щепкіну М. С. 1858 р. *ЦДАМЛМ* (Центр. держ. архів-музей літ. і мистецтва України). Ф. 506. Оп. 1. Спр. 33.